

Welkom op een informatiebijeenkomst van leernetwerk De Driehoek

Thema:

Communicatie met en zonder woorden

Datum: 00 januari 2026

Trainer: Naam van trainer

Aanbod

Vaardigheidstrainingen

- Eten en drinken
- Mondzorg
- Wassen en aankleden
- Steunkousen aan – en uittrekken
- Veilig verplaatsen

Informatiebijeenkomsten

- Parkinson
- Dementie
- Onbegrepen gedrag
- Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH)
- Communiceren met en zonder woorden
- Palliatieve zorg A en B sessie

Samen

Wat mag ik?

Bent u mantelzorger?

Dan bent u zelf verantwoordelijk voor alles wat u doet. Ook na uitleg van een zorgmedewerker en ook als iemand in een zorginstelling woont. De zorgmedewerkers die hier werken, houden alleen toezicht.

Bent u vrijwilliger?

Dan is de zorginstelling waar u werkt verantwoordelijk én aansprakelijk voor alles wat u doet. Dit is vastgelegd in een vrijwilligersovereenkomst. Hierin staat vaak ook beschreven welke (medische) taken u mag doen.

Punt van aandacht: *zorg er altijd voor dat u aan dezelfde eisen voldoet als de zorgmedewerkers.*

In beide rollen is het belangrijk dat u genoeg kennis en ervaring heeft.

Kortom: zorg dat u leert.

Zie ook:
**de Tipkaart voor vrijwilligers
en mantelzorgers**

<https://www.leernetwerkdedriehoek.nl/tipkaarten>

Welkom bij deze
informatiebijeenkomst over
**communicatie met en
zonder woorden**

Programma

- Kennismaking en doel
- Hoe werkt het brein?
- Communicatiemodel
- ROB
- Valideren
- Activiteiten en de zintuigen die het brein prikkelen
- Evaluatie en afsluiting

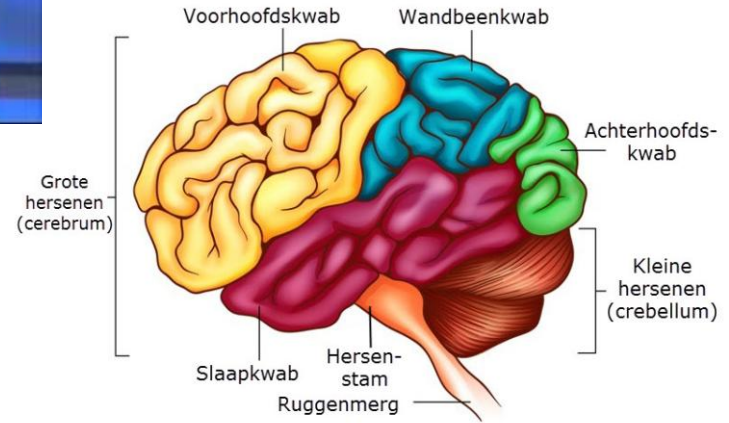
Kennismaking en doel

- Voorstellen
- Wat maakt dat u hier vandaag aanwezig bent?
- Wat verwacht u als u bij uw naaste op bezoek komt?

Hoe werkt het brein?

- Visie 'Zie mij, niet mijn ziekte'
- Benaderingswijzen, (non)verbale communicatie
- Reminiscentie, (omgekeerde) levensloop. Waar hield uw naaste van?
- Belang van activiteiten/woongroep/bezoek
- Zintuigen (prikkeling) en effect op de hersenen
- Welke middelen om te communiceren zijn er?

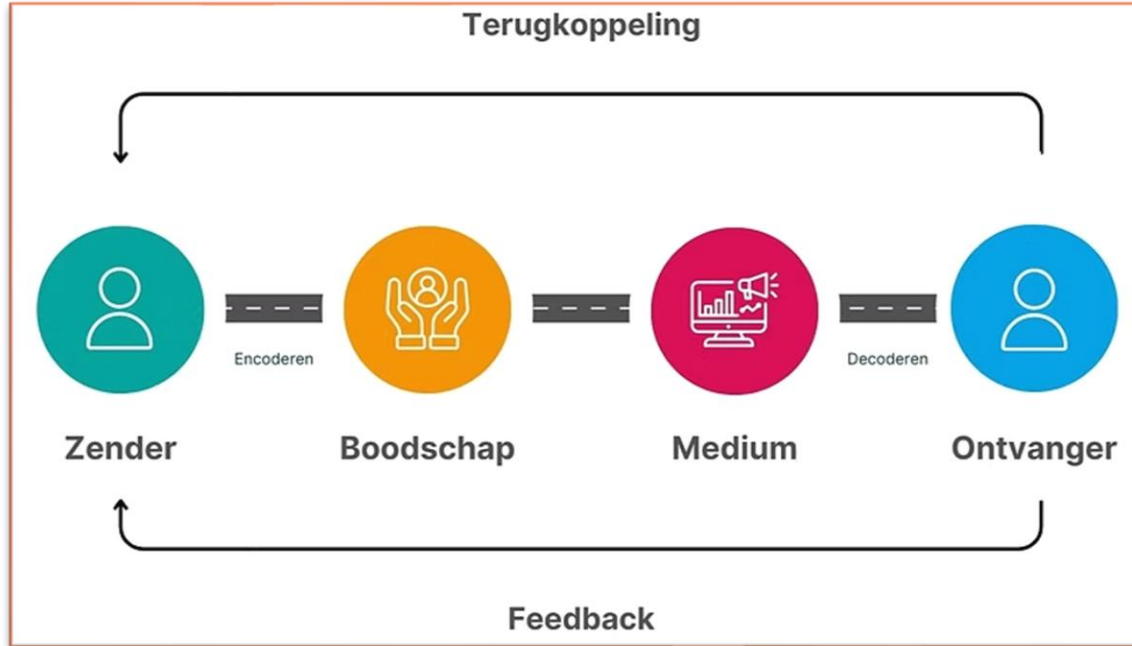
VARA

**Bij welke mensen
speelt dit?**

**Het is niet mogelijk om
niet te communiceren**

Communicatiemodel

- Er bestaat geen toverstaf of vast recept voor de omgang met mensen.
- Door schaamte te voorkomen en iemands eigenwaarde te behouden, ontstaat beter contact.

Voorbeeld:

- Weer dezelfde vraag, die heb ik al 100 keer beantwoord. Pffff, ik word hier toch zo moe van...
- Vandaag even niet! Ik trek me terug.

Het is onmogelijk om niet te communiceren!

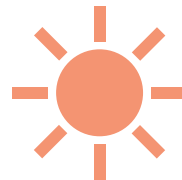

Benaderingswijzen

- ROB (Realiteit Oriëntatie Benadering). Met woorden, veel gericht op inhoud.
- Validerende benadering. Met woorden, meer gericht op gevoelens en behoeftes.
- Zintuigactivering: voelen, proeven, ruiken en zien.

ROB (Realiteit Oriëntatie Benadering)

- Bij beginnend dementieel syndroom.
- De verwarring in tijd, plaats en persoon neemt af omdat we ondersteunen met hulpmiddelen zoals:
 - Klok
 - Agenda
 - Foto's
 - De zon
 - De maan
 - Het weer
 - Nieuws/krant/tv/radio/internet

ROB (Realiteit Oriëntatie Benadering)

Zorgmedewerker: U bent klaar om te gaan zie ik, waar gaat u naartoe?

Zorgvrager: Naar het werk.

Zorgmedewerker: Kijkt u eens op de klok en naar buiten...

Zorgvrager: Het is 2 uur 's nachts en het is donker. Nog geen tijd voor het werk. Wat nu?

Zorgmedewerker: Wat wilt u?

Zorgvrager: Een kop thee en dan nog even terug naar bed.

Zorgmedewerker: Dan drinken we thee en praten we over uw werk.

Een ander voorbeeld

Zorgmedewerker: Meneer waar gaat u naartoe?

Zorgvrager: Naar het werk.

Zorgmedewerker: Nee, het is gewoon nacht dus gaat u gewoon terug naar bed.

Zorgvrager: Ben je gek? En dan te laat komen, geen sprake van!

Zorgmedewerker: Ssstt! Er slapen nog mensen!

Valideren = de werkelijkheid van de ander serieus nemen en onderliggende behoefte bevestigen.

ROB werkt nu averechts. Er is ook verwarring maar de benadering is anders.

Communicatie gaat minder over inhoud. Meer over gevoelens en de behoeftes die hieraan ten grondslag liggen.

Een voorbeeld:

- Zeg meisje, ik ben beter schoonmaakwerk gewend van mijn personeel. Het is hier niet netjes, ik zie overal kruimels en stof. Ruim het op zoals je het geleerd hebt!

Een voorbeeld

Zorgvrager: Zeg meisje, ik ben beter schoonmaakwerk gewend van mijn personeel. Het is hier niet netjes, ik zie overal kruimels en stof. Ruim het op zoals je het geleerd hebt!

Zorgmedewerker: U heeft personeel? Is dat thuis of op het werk?

Zorgvrager: Thuis kan ik nog een oogje toeknijpen, maar niet op het werk waar ik mijn klanten ontvang.

Zorgmedewerker: Ja, ik snap dat daar goed schoongemaakt moet worden. Dat is een vereiste.

Zorgvrager: Fijn dat je het snapt. Het is altijd makkelijk als leidinggevende.

Zorgmedewerker: Oh, vertelt u me daar eens over.

Een ander voorbeeld

Zorgvrager: Zeg meisje, ik ben beter schoonmaakwerk gewend van mijn personeel. Het is hier niet netjes, ik zie overal kruimels en stof. Ruim het op zoals je het geleerd hebt!

Zorgmedewerker: Zeg, ik ben uw sloofje niet!

Zorgvrager: Nou, dat ben je wel, hup aan de arbeid!

Zorgmedewerker: (lachend) Ik pak een kop koffie voor u die u dan gezellig met de andere bewoners kunt opdrinken.

Zorgvrager: (geïrriteerd) Het is nog een pauze dus ga jij eerst je handjes wapperen!

Valideren = werkelijkheid van de ander serieus nemen en de onderliggende behoefte bevestigen.

Voor mevrouw is (h)erkenning van haar statusrol heel belangrijk:

'Zie mij, (niet mijn ziekte).'

Beter gesloten vragen stellen die kunnen worden beantwoord met "ja" of "nee", zoals "Heb je honger?"

Lichaamstaal en aanraking zijn krachtige manieren om emotioneel contact te maken/ behouden.

Bijvoorbeeld een glimlach, oogcontact en zachte aanraking kunnen geruststellend zijn en helpen bij het opbouwen van vertrouwen.

Wees geduldig. Voorkomen falen. Behoud de eigenwaarde.

- **Reminiscentie** = ophalen van herinneringen waaraan iemand plezier beleeft.
- Omgekeerde levensloop.
- Waar houdt/hield uw naaste van?
- Uitstapjes/buiten zijn
- Wandelen/fietsen
- Geuren
- Muziek
- Smaakt, wat vond iemand lekker (of juist niet)
- Hobby's

Activiteiten en de zintuigen prikkelen het brein en zijn daarom belangrijk

- Activeren
- Dag en nacht ritme blijft in stand
- Eigenwaarde blijft behouden
- Zie de persoon, niet de ziekte = gevoel geven een persoon te zijn
- Onderdeel uitmaken van de samenleving
- Behouden van vitale functies
- Ervaren van gevoelens en emoties die fijn en plezierig zijn

Wat is belangrijk om rekening mee te houden?

- Denk in mogelijkheden
- Ga na waar uw naaste en de medebewoners blij van worden
- Houdt rekening met volume geluid, het aantal aanwezigen, manier van binnenkomen op de huiskamer of woning
- Vraag tips aan bijvoorbeeld team Welzijn

Zintuigactivering en snoezelen

- Doel een betere kwaliteit van en het optimaliseren van gevoelens
- Bevordert het contact tussen beroepskracht, naaste en de omgeving
- Geeft een gevoel van geborgenheid en veiligheid

Hulpmiddelen t.b.v. zintuigactivering en snoezelen

Gehoor

Muziek, Quick Melody
(muziekpaal)

Smaak

Koken/bakken/lunchen

Geur

Bakken, Aromatherapie

Zien

- Natuur
- Foto's
- Beleef TV
- Illy TV
- Quick UP

Beleven

- Crdl
- Quick up

Voelen

- Handmassage
- Diverse stoffen
- Persoonlijke Verzorging
- Contact met dieren

Actief

- Wandelen
- Fietsen
- duofiets/rolstoelfiets
- Hometrainer
- Fietslabyrint
- Motomed
- Zwemmen

Hulpmiddelen aanschaffen?

Bekostiging via de
gemeente WMO?
(Dit verschilt per
gemeente)

- www.dementie-winkel.nl
- www.nenko.nl
- www.medipoint.nl
- www.grootletter.nl

Zijn er nog vragen?

- Wat neemt u mee van deze bijeenkomst?
- Wat heeft u van ons nodig?
- Bij wie kunt u met vragen terecht?

Evaluatie en afsluiting

- Wat neemt u mee?
- Zijn de doelen behaald?
- Sloot het aan bij uw verwachtingen?
- Heeft u tips (naar ons) ter verbetering?

**Wat ga ik morgen
(anders) doen?**

Fijn dat u er was!

Goede reis naar huis en tot ziens!

U ontvangt per mail een bewijs van deelname en een hand-out van de presentatie.